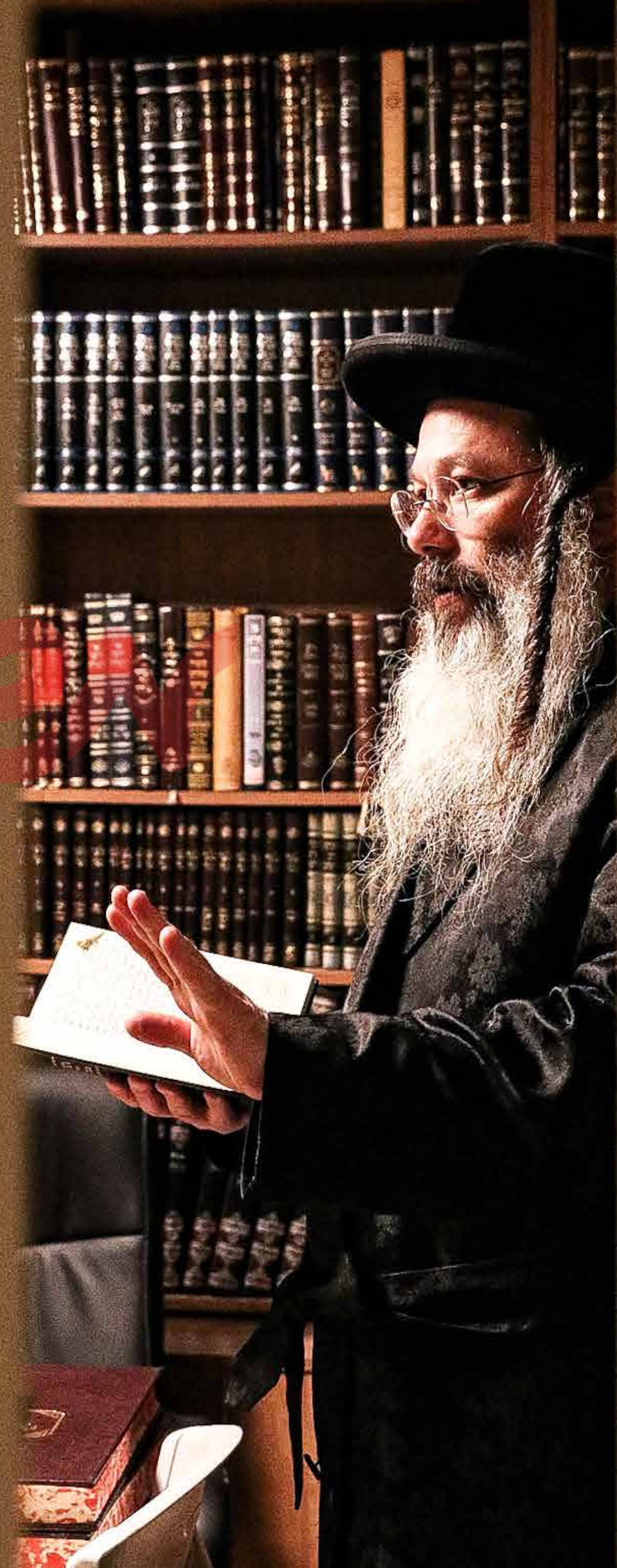

||
גם אחרי שהילד
שלי עזב -
הוא נשאר
הילד שלי.
לזרוק אותו
מהבית?
זו הטעות
הכי קשה
||

הבן יקיר
לי, חזקי
המחנך
והמשפיע
הגה"צ רבי
שמעון
שנייבלג
מזידיטשוב
חולק בצעד
אמיץ את
ההתמודדות
האישית
ופונה
להורים
שילדיהם
ירדו מדרך
התורה:

השמים נפלו על הגה"צ רבי שמעון שנייבלג ורעייתו כאשר יום אחד הודיע להם בנם שהוא עוזב את דרך התורה, רח"ל | "הקב"ה נתן לי 'מתנה' קשה - וידעתי: אחרי שנים שאני מחנך ומייעץ לאחרים - עכשיו הגיע הזמן שלי לעמוד בניסיון" | באותו רגע הוא אמר לבן שלו: "חזקי שלי, אהבתי אותך כשנולדת, ואמשיך לאהוב אותך בכל מצב שתהיה בו" | עכשיו, המחנך והמשפיע הנערץ מדבר באומץ לב נדיר על ההתמודדות האישית והמשפחתית, ומנחיל מסר בונה להמוני משפחות | מפגש רווי דמעות

אריה ארליך

צילום: צבי מילר, JDN

"כבוד הרב, אתה לא חושש מבושות?"

- ניסיתי להבין בשלב מסוים של השיחה המטלטלת, כשהבנתי שהריאיון הזה לא דומה ולא מתקרב בשום דבר לאף ריאיון שערכת בחיי, לא באומץ, לא בתעוזה ולא בעוצמה שמפוררת את הלב ומרטיבה את העיניים.

מולי יושב יהודי נכבד, נשוא פנים, משפיע להמונים, שמוכן לפתוח, מיוזמתו, את הפצע החשוף ביותר בחייו ובחיי משפחתו - רק כדי להוביל שינוי ציבורי בחשיבה, ולהקל על הורים שמתמודדים כמוהו.

"אנחנו חברה מאוד שיפוטיית", הזכרתי לאיש שיחי המדהים. אתה לא חושש מ'מה יגידו הבריות'?

והמחנך האמיץ שלפניי הישיר לעברי זוג עיני פלדה, עם נחישות שחזקה יותר מזו של, להבדיל, הנשיא פוטין. בדל של מצמוץ לא היה שם. "בושות? אני לא

אומר שאין לי בושות. אבל את זה יש ממילא. עכשיו אני צריך לדאוג שמהכאב שלי תצמח תועלת למשפחות אחרות ולילדים אחרים. משימת חיי כרגע היא לעשות הכל כדי שאנשים לא יחזרו על אחת הטעויות הכי נפוצות, הכי קריטיות והכי טרגיות בעידן שלנו.

"וחוץ מזה", הוא אומר, "להתנכר לילד שהבאת לעולם, זו בושה גדולה יותר". שתקתי בהערצה.

אי אפשר לעצור את הדמעות בחדה מולי יושב יהודי הדור צורה ומיוחס, לבוש מעיל שיראין פרחוני. הוא בן של אדמו"ר, חתן של אדמו"ר, בעצמו משפיע חסידי דגול להמונים ומרצה מבוקש. זקנו הכסוף ונוטה ללבן, יורד על פי מידותיו. עיניו מלאות אהבת ישראל. הוא שופע ציטוטים מחז"ל, מגדולי החסידות, מכל מרחבי התורה.

אבל ברגע אחד שטף הדיבור נעצר. העיניים הטובות מתמלאות דמעות. שתיקה מעיקה. ומה ששמעתי בדקות הבאות - טלטל את ליבי עד כדי חוסר יכולת להירגע. "חזקי שלי", הוא אומר, ופרץ בבכי אבהי מיוסר. שתי מילים בלבד. הרב משתנק. הדמעות פורצות כמו שני נחלים שוצפים. במשך דקות ארוכות מתקשה היהודי המיוחד שלפניי להמשיך בשיחה.

הוא מברך 'שהכל', לוגם מכוס התה. מוחה את הדמעות. מתנער וממשיך. הוא חייב להמשיך. אם לא ימשיך - הוא מרגיש - עוד הרבה חיים עלולים להיקבר

בתהומות הנשייה.

"לפני לא הרבה זמן, הקדוש ברוך הוא העמיד אותי בניסיון. השם נתן לי 'מתנה' קשה מאוד. חזקי שלי, בן מואר, שחיכיתי כמה שנים עד שהוא נולד, אָ זיס קינד, אָ געטרייער קינד, אָ גישמאקער קינד, (ילד מתוק, נאמן ונעים) - הודיע לי פתאום שהוא מפסיק ללכת בדרך התורה, רח"ל".

לרגע זה נשמע כמו הספד. "חזקי, שלא מזמן חגג 25 שנה, הוא ילד אהוב. אָ צ'אצ'קאלע (כינוי חיבה באידיש). הוא ידען, ראש חזק, אהוב מאוד. הוא התחתן, נולדו לו שני ילדים, ואז, לא משנה מה הסיבה - קרה מה שקרה, ומשהו התפקשש.

"וביום בהיר אחד, חזקי שלי בא אלי ואמר לי: 'טאטי, אני עוזב הכל'.

ושוב, בכי חסר מעצורים.

"חזקי", הוא אומר לאחר רגיעה, "חשב לשמוע ממני שברגע הזה נפרדות דרכינו. שאני לא רוצה לשמוע ממנו יותר. שאני לא רוצה להכיר אותו. אולי אשב עליו 'שבעה'.

"ואני - באינסטינקט שריבונו-של-עולם שלח אלי באותו רגע, אולי הקשה בחיי - חיבקתי אותו חזק-חזק ואמרתי לו: 'חזקי, אני אוהב אותך - בדיוק כמו שאהבתי אותך עד היום. האהבה שלי אליך לא נפסקת; לרגע היא לא נפסקת ולא תיפסק'.

"חזקי היה בהלם. הוא אמר לי: 'טאטי, איך אתה אוהב אותי? איך זה הגיוני? אני הולך לעשות לך צער. אני הולך לעשות לך בושות. אני הולך להעביר אותך כברת דרך לא פשוטה'.

"ואני עניתי לו: חזקי מין טייער קינד (ילד יקר שלי), כשנולדת, היית בלי כיפה, בלי ציצית, בלי תפילין. אהבתי אותך אז - והאהבה הזאת ממשיכה. אותה אהבה בדיוק'".

הוא לוקח הפוגה. הדמעות נושרות על הזקן ההדור. המעמד הזה קשה עליו מאוד. גם עלי למען האמת.

אבל הוא ממשיך. חייב להמשיך. "אתה חושב שזה קל? זה ממש לא קל. אתה חושב שזה פשוט? זה בכלל לא פשוט. אבל זה מה שנכון לעשות. זה מה שראוי, כי זה מה שהקב"ה רוצה במצב כזה. זה מה שכל הורה והורה שמתנסה במצב כזה, רח"ל - חייב לעשות.

"הלב שלי קרוע לחתיכות. אני לא מכחיש - אני ורעייתי לא ישנים בלילות. עבור הורים שגידלו את ילדם לתורה וליראת שמים, עבור אמא שעומדת בכל ערב שבת ליד הנרות ומבקשת 'זוכני לגדל בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות', ועבור אבא שבימי החנוכה, ערב ערב, מתפלל בדמעות 'ויהיה זרעי וזרע זרעי תלמידי חכמים וחסידים, ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה, ותחזק את לבם לתורה ועבודה' - אין כאב גדול יותר מהכאב הזה.

אין בעולם כאב גדול יותר. "אבל הכאב הזה", הוא ממחר להדגיש, "לא קשור בשום צורה לאהבה, ולא מעמעם אותה. האהבה שלי לחזקי היא שלמה, וזו אהבה ללא תנאים, בלי כוכביות, ועוד משהו: גם בלי ציפיות. אהבה אמיתית – של הורים כלפי הילד שלהם, שאותו הם הביאו לעולם. ההורות לא נפסקת, וגם האהבה לא נפסקת לרגע, בשום מצב. "חזקי העמיד אותנו בפני מבחן קשה. אבל דבר אחד הוא ראה: יהיה מה שיהיה, אנחנו אוהבים אותו".

האבא האמיץ מכולם

בטרם נמשיך בכתבה החריגה הזו – כמה מילים אישיות:

בשלוש-עשרה השנים שבהן אני כותב ועורך ב'משפחה' – יצא לי לראיין מאות אנשים, מכל המעמדות והדרגות, בכל מיני נושאים. אינני זוכר מעולם מראויין שדבריו היו כל כך כנים, כל כך מרגשים; אינני זוכר מישהו שהמונולוג שלו כל כך נגע לליבי וכל כך טלטל את נשתי, בכנות יוצאת הדופן, באומץ שאין לו אח ורע, וביכולת להציג נושא אישי כאוב ולא נעים באופן כן ואמיתי. האומץ שלו לפרוץ טאבו, לדבר על הפיל שבחדרה של החברה החרדית ללא הצטעצעויות ומבלי ניסיון לייפות איזושהי מציאות – הכל כדי להביא תועלת למאות הורים שמתמודדים עם מצב דומה ומוצאים את עצמם מגששים באפלה ואולי עושים טעויות – הוא הצעד הציבורי הכי אמיץ שראיתם בשנים האחרונות.

"חתיכות נקרעות מהגוף שלנו", הוא אמר לי בשלב מסוים של השיחה, כשתהיתי שוב מה מביא רב מכובד, בנם של קדושים, לחשוף כך בפני כל העולם את הפצע האישי. "ואני כאן כדי להציל. אם הקב"ה הביא לפתחי את הניסיון הזה – אין לי דרך להתחמק. כרגע זו משימת חיי".

במשך שעות ארוכות – בשני מפגשים שונים – פרס בפניי הרה"צ רבי שמעון שנייבלג את סיפור החיים שלו ושל בנו – כדי להדליק פנס גדול על החלק האפלולי בחייהן של משפחות חרדיות רבות שמתמודדות עם התרחקות רוחנית של אחד הילדים רח"ל.

הרב שנייבלג, בכנותו, באומץ-ליבו, במוכנותו לשלם מחירים תדמיתיים כתוצאה מפתחתו של פצע אישי ומשפחתי מדמם – הופך החל מהריאיון הזה למורה נבוכים עבור דור שלם של הורים שבניהם נסחפו למחוזות רחוקים.

לחבק ולקרב. הגר"ש שנייבלג בשיחה ל'משפחה' מצביע על 'תוספות' שמסביר כי שגאה ליהודי, אך אם היא מוצדקת כביכול, גודרת לשגאה מהצד השני, עד שאין לדבר סוף

הילד - הוא השתקפות למידת ההצלחה של הוריו. הילד הוא מראה. אם אתה מסוגל להסתכל במראה, אתה אוהב את עצמך"

אבא זה אבא, בכל מחיר ובכל מצב. הגר"ש שנייבלג

אמחה

ואם כבר כנות, הנה עוד פרט: הריאיון הזה הגיע אלי באופן לא מתוכנן. מי שהסב את תשומת ליבי לפועלו הבלתי ייאמן של היהודי שלקח שבר אישי בהתהוות והופך ממנו תיקון להמוני הורים ומשפחות – הוא בחור שמתמודד בעצמו עם ריחוק משפחתי כתוצאה מירידה מהתלם. ריחוק כואב ופוצע. והוא עצמו מצא ברב שנייבלג מעין דמות-אב, כרית אנושית לשפוך עליה את הלב.

דיני נפשות יש כאן, לכאן ולכאן. קשה לשפוט הורים שהשמים נפלו מעל ראשם ביום אחד. אבל כאשר הרה"צ רבי שמעון שנייבלג מדבר ומאיר-דרך – מהתנסות אישית הוא עושה זאת. לאחר התייעצות עם גדולי-דור, ובידיעה שזהו הנתבי הנכון להתמודדות. הן עבור ההורים, הן עבור הילדים. שווה להקשיב לו.

ועוד וידוי: זמן רב לקח לי, עד שהצלחתי להוריד את החוויה המטלטלת בישיבה מול הורה שפנתח את פצע העזיבה של בנו מחמל-ליבו – למילים ושורות. ודעו לכם, קוראים יקרים, שיותר משמדרות כאן המילים – מדבר כאן הלב. ליבו של אב אוהב ויהודי מאמין, שזיקק עבור משפחתו ועבור כל משפחה במצב דומה – את הדרך הנכונה להתמודדות עם מצב שכל משפחה שומרת מצוות מתפללת כי לא תיאליץ להתמודד עם דוגמתו.

הכל ממשיך כרגיל

קוראים לו הרה"צ רבי שמעון שנייבלג והוא משפיע חסידי ויועץ חינוכי. אביו הוא כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב שבבני ברק. חותנו הוא כ"ק האדמו"ר מסטרופקוב שבירושלים. גזע אראלים ותרשישים, משפחה מיוחסת, הטופ שבציבור החסידי. 'רַעְבֵינֵשׁע משפחה' קלאסית, מהסוג ששדכני-עילית שומרים בעמוד הראשון של הפנקס הסודי. אבל גם על המשפחה שלו לא פסחו רוחות הפרצים שמנשבות בדור הזה. והבן שלו, חזקי שהוא מאוד אוהב, הודיע לפני זמן-מה שהוא החליט לעזוב.

אלא שבמקום להתכנס בכאב ובבושה – הגר"ש שנייבלג בחר את הסיפור האישי לתיקון ציבורי.

אגב, גם על הריאיון הזה הוא עדכן את חזקי שלו – חזקי שנשאר שלו. גם עכשיו. אולי יותר מתמיד.

"אנחנו מאוד קרובים זה לזה. הוא יודע שאני הולך לדבר עליו במגזין 'משפחה'", אומר הרב.

מה המחשבה הראשונה שעולה בראש אחרי שאתם מקבלים הודעה כזאת?

"שמשמים מבקשים לראות עד כמה הייתי רציני עד עכשיו. במשך שנים ליוויתי הורים שעמדו בצמתים חינוכיים שונים. הדרכתי אנשים שלא ידעו כיצד להתמודד עם ילדים יקרים שלא הולכים בתלם. ולא אחת אמרו לי הורים: 'קל לך לייעץ – אבל

אם היית מתמודד עם מצב דומה – לא בטוח שהיית מיישם בעצמך. עכשיו, הבנתי, זה הגיע לפתחי. אמנם היה קשה להבין מדוע מגיע לנו ניסיון כזה – אבל לא הייתה שום טרוניה כלפי שמים.

"הבנתי עוד משהו: הבנתי, שמה שהורים יכולים לתת לילד שלהם – מאה מטפלים לא יכולים לתת לו. אבא ואמא יעילים יותר מאלף יועצים חינוכיים. אם אנחנו נותנים לילד שלנו את המקום שלו – הכל נראה אחרת".

איך קרה שהצעד לא הביא למריבות?

"בהתחלה חזקי חשב שנתפוצץ. הוא לא האמין שהאהבה שלנו אמיתית. הוא היה בטוח שמהר מאוד האידיה תיגמר ונתחיל לריב. אבל עבר חודש, ועוד חודשים רבים, וזה לא קרה. בינתיים נסעתי איתו לניו יורק כדי לסדר עברו דברים שהוא זקוק להם, ואני ממשיך לתת לו כל מה שצריך. כך ראוי וכך נכון".

איך מפרידים בין האהבה לבין הציפייה שהילד ילך בדרך התורה?

"דבר אחד הוא שומע ממני כל הזמן: 'אני אוהב אותך, ואין לזה שום תנאים'.

זה שיש ציפיות שהוא יהיה ערליקער קינד, ירא שמים – והציפיות האלה עדיין קיימות, ביתר שאת – זה לא סותר את האהבה הטבעית שאמורה להיות בין הורים לילדם בכל מצב".

אבל הכאב, ואולי הכעס, לא סותרים את האהבה?

"זה כואב מאוד, אבל אני יודע את תפקידי במצב הזה, מה מצפה ממני הקב"ה. אני לא שואל אותו לאן הוא הלך בשבת. אני רק שואל אותו: יש לך אוכל? יש לך איפה לישון? אתה מסודר בגשמיות? כשהוא מגיע הוא מקבל כל מה שהוא זקוק לו – גם אם הוא לא מבקש. הוא יודע תמיד דבר אחד – הלב פתוח בשבילו, עד אין גבול".

שונאים את עצמם

מה הסיבה שהרבה מאוד הורים במצב כזה מסתכסכים עם הילד?

"הגורם מספר אחת לזה הוא תחושת הכישלון. ההורה מסתכל על הילד שירד מהתלם – ורואה בו את הכישלון של עצמו. זה כמו אדם שלא אוהב את המראָה של עצמו – ולכן הוא שונא להסתכל במראה. זו לא שונאה לילד – זו שונאה עצמית.

"אחד הכללים שעשיתי עם עצמי, הוא זה: אם אני אוהב את עצמי – אני אמור לאהוב את הבן שלי. הוא אדם שאוהב את עצמו, מסוגל להסתכל על עצמו במראה המון זמן, אדם שמסוגל לאהוב את עצמו. אני אמר לילדים: כשאתה מרגיש שאבא שלך שונא אותך – תדע שבעצם הוא שונא

את עצמו".

אבל ההורה רואה את הילד מחלל שבת!

"אז אני שואל את ההורים: כשהילד היה קטן, וישבת בסלון ללמוד בליל שבת, וחזקי הפעוט שלך, או איך שלא קוראים לו, עבר ודרך לך על הציפורן – איך קיבלת אותו? התעצבנת עליו? ואם התעצבנת – איך עשית את זה? בחמת זעם? או בהבנה שמדובר בילד קטן שעשה את זה בשוגג? כשהורה רוצה לחנך את הילד שלו – אז גם כשהוא חש צורך לתת סטירה, הוא עושה את זה באהבה. הוא שם את הילד בחיקו, ונותן לו 'פֶּעֶטְשָׁאָל'ע' קטן, כשהילד מרגיש את כל עוצמות האהבה של האבא.

"הילד הזה שיצא חלילה – הוא השתקפות למידת ההצלחה של הוריו. אם ההורים שונאים אותו – הם למעשה שונאים את עצמם. יש הלצה שאומרת: עד החתונה המשיגים מנסים לחנך אותנו. מהחתונה – האישה מחנכת אותנו. ואז מגיע גיל שבו אין לאף אחד השפעה עלינו. ואז, הילדים שלנו מחנכים אותנו. הילד הוא מראה. אם אתה מסוגל להסתכל במראה, אתה אוהב את עצמך".

אין תחושה צורבת של כישלון?

"אספר לך. לא מכבר, כשהרצייתי בארצות הברית, פגש אותי בחור ושאל אותי 'דוגרי': איך אפשר לשמוע ממך הדרכה בחינוך? הרי אתה עצמך נכשלת, הבן שלך יצא בשאלה". "אתה יודע מה עניתי לו? אמרתי לו: 'יש בארץ ארגון חשוב ויקר, שנקרא 'חזקי', שתומך ומלווה הורים שכולים רח"ל. ומה אחת התרומות העיקריות של הארגון הזה? בכך שהוא מכיר בין משפחות שכולות, וההיכרות הזו מורידה את תחושות האשם. כאשר אסון פוקד משפחה ל"ע – ההורים עלולים לייסר את עצמם. חושבים שזה בגלל העוונות שלהם, בגלל שהם לא ראויים לגדל את הילד. ואז הם מצטרפים לארגון, ורואים שהעמיתים שלהם הם צדיקים, בעלי תורה, בעלי צדקה וחסד, יהודים שלמים ומושלמים, כל סוגי האנשים, מסלחה ומשמנה. ואז מבינים שזו גזירה משמים.

"לאחרונה עשיתי שבת עם ארגון אמריקני חשוב בשם 'קשר נפשי', שהוקם בדיוק עבור משפחות שאחד מילדיהן ירד מהדרך. היו שם 400 משפחות, מסלחה ומשמנה של היהדות החרדית באמריקה. אנשים צדיקים, מתמידים, יראי השם, ההורים הכי טובים בעולם, שנתנו לילד שלהם את היחס הכי טוב בעולם. ועם כל זה – זה קרה להם, אתה רואה שזו גזירה מן השמים".

לרב שנייבלג חשוב להדגיש: "זה לא שלא היו מאבקים. בהחלט היה מתח וקושי. אבל דווקא מתוך המתיחות שנוצרה, הבנתי את תפקידי כאבא לעת כזו, והרעפתי אהבה ללא תנאים. האהבה הזו אפשרה הכלה משני הצדדים".

כל אחד הגיע לעולם מסיבה מסוימת. ואם ילד הגיע לעולם – יש לו תפקיד בעולם, והתפקיד הזה לא נגמר"

'הבן שלי חייל'

איך האכזבה העמוקה לא מפריעה לתת ולאהוב?

"אסביר מכיוון נוסף. בדור הקודם היו הורים שהעמידו משפחות וילדים כנקמה בהיטלר ימ"ש. ואז, אם הילדים הלכו בדרך התורה - הנקמה הצליחה. אם לא - הנקמה נכשלה, בעיניהם. היום אנחנו בדור אחת. אם מעמידים ילד בעולם כדי שהוא יהיה חייל לבורא - אז אני חייב לקבל אותו בכל מצב, והוא חייל בכל מצב, ואני, כהורה, חייב להאיר לו פנים בכל מצב. יש חייל שחופר בשוחות, שזוחל בכל מיני מקומות - אבל אני לא מוותר עליו. החייל שמעליו צריך להאיר לו בפנס. זו ההסתכלות שלי.

"אבא שלי, הרבי מזידיטשוב, נוהג לומר לי: 'אתה צריך כוס מים? שים לב שעוד מישוה לידך צריך כוס מים. אתה צריך לאכול? עוד מישוה בסביבתך צריך לאכול. אל תהיה אגואיסט. כך גם בתפילות:

תחשוב על הזולת, תעשה משהו בשביל האחר'. וכך גם בחינוך: יש לי תפקיד בעולם. הגעתי לעולם מסיבה מסוימת. ואם ילד הגיע לעולם - יש לו תפקיד בעולם, והתפקיד הזה לא נגמר כאשר למרבה הצער הוא אינו הולך בדרך התורה.

"יש לי חותן חשוב - הרבי מסטרופקוב. כבר חמישים שנה שהוא מתגורר בקריית משה - לא סביבה חרדית קלאסית - כי שם זקוקים לו, כי יש שם יהודים שאולי אינם חובשים שטריימל בשבת, אבל הוא יכול להרעיף עליהם חסידות ומילים טובות. פעם שמעתי ממנו אבחנה חשובה:

ספר דברים מתחיל בתוכחה סמויה שמשוה רבנו משמיע לעם ישראל. 'ולבן וחצרות ודי זהב'. אבל משהו לא מובן: הרי כל חומש דברים מלא בתוכחה גלויה, אז מה העניין להתחיל ברמזים? ההסבר הוא, שמשוה רבנו אמר לעם ישראל: 'קודם כל, אני אוהב אתכם'. משה רבנו לא רצה לפגוע. כשאתה עוטף את הילד באהבה, אז גם אם אין לך ברירה מלומר ביקורת - זה נתפס אצל הילד באופן אחר לגמרי.

"מכאן אני מגיע לסבי, אבא של אבי, הגה"צ רבי ישעיה שנייבלג זצ"ל, רב המושב 'בני ראם' ואב"ד בחסידות בעלזא. הוא היה יהודי צדיק, עבר את השואה האיומה, סבל בחייו הרבה, שכל את רעייתו בגיל 23 כשהוא מטופל בשלושה ילדים רכים - הרבנית מתולדות אברהם יצחק, אבי, והרבי מזידיטשוב בורו פארק.

"סבי נישא שוב, נולדו עוד ארבעה ילדים, הוא התמודד הרבה, הייתה לו הפעקאלע שלו, אבל הוא לא זנח לרגע את השמחה והאמונה. היה יהודי שכל כולו תורה, אבל מלא שמחה, ומלא אהבה לילדיו, בלי טיפת

בדרך אבותי הקדושים. בשמחה משפחתית עם זקנו כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב זצ"ל, ויבלח"א חותנו כ"ק האדמו"ר מסטרופקוב

שמעתי מדיין חשוב שאמר: 'ב'חושן משפט' אני מבין. בשדה החינוך אני יודע שאני לא מבין. כשיש לי דילמה חינוכית - גם אצלי בבית - אני פונה למחנך. הוא המומחה"

ללכת בדרכי אבות. הגר"ש שנייבלג עם אביו כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב שליט"א

אמונה

מרירות ומרות נפש. הוא לא איתנו כבר 20 שנה, אבל אני אומר שעד היום האהבה שלו נזלת עלינו, נוטפת עלינו כמו טללי תחיה. אני לא מאמין שהייתי מצליח בחיים ללא האהבה שקיבלתי מסבא. באתי מבית עם שישה-עשר ילדים, והאהבה שקיבלנו מסבא שלנו הפכה לאחד העוגנים הגדולים בחיינו.

"הסבא הזה נהג לומר לי, שהמחנכים לפני מלחמת העולם הראשונה היו מלאים אהבה לילדים - אבל שעבוד הגלויות שבין שתי המלחמות הביא הרבה מרירות, וביתר שאת לאחר השואה, אז נוצרו שיעורים גבוהים של מרירות וקושי. מלמדים הרביצו, ייסרו, הענישו. מטבע הדברים, גם אני חוויתי זאת. וללא האהבה הנוטפת של סבי - לא הייתי מגיע לאהבת התורה.

"ועוד דבר מדהים אמר לי סבי: 'אתה רוצה להגיע לאהבת תורה? בשבת, בחג, בכל יומא דפגרא - תלמד משהו נוסף, לצד הלימודים של הישיבה, משהו שכיף לך ללמוד. כי אם תלמד רק את מה שאתה חייב ללמוד בישיבה - זה עלול לפתח אצלך תחושת ריחוק מהלימוד. הלימודים העצמאיים שלך יביאו לך אהבה ללימוד התורה. תורה לא לומדים רק מתוך מחויבות למסגרת שעלולה לפתח שנאה - אלא מתוך תחושת משיכה ועונג.

"הגישה החינוכית של סבא, הביאה אותי לחשוב כבר בילדות על הכיוון שלי בחיים. וקיבלתי החלטה נחושה: כשאגדל, אהיה מחנך ואכניס אהבה לילדים. ואכן, תקופה קצרה לאחר החתונה אמרתי לרבנית שלי: אני חושב לצאת מהכולל ולהתחיל לחנך. והרבנית אמרה לי: 'אל תעשה את זה מחר - תעשה את זה אתמול'. מאז, עברתי את כל המסלולים והגילים בתחום החינוך: בתחילה לימדתי קריאה בכיתות נמוכות, ואז עליתי מכיתה לכיתה. זה היה החלום שלי - לעבור את כל הגילים. מהוראת קריאה עברתי למשיניות, משם לגמרא, משם למגיד שיעור בישיבה קטנה ומשם לר"מ בישיבה גדולה.

"הכרת השדה החינוכי - זה החמצן שלי. אני סבור שמי שעוסק בחינוך למטרות פרנסה - לא יכול לראות סימן ברכה בעמלו. יש מחנכים שברגע שמציעים להם משרה בתחום אחר - הם עוזבים, אפילו באמצע השנה. זה לא מחנך אמיתי. מי שבוער בו להאיר לכל ילד יהודי - לא יעזוב את התחום הזה, לכל היותר הוא יעבור ממשרה חינוכית אחת לשנייה. לא משנה אם המחנך הוא מהמשפחה שלי או לא, מהחסידות שלי או לא - כל ילד הוא חייל של השם".

לסבול את העלבון

"בחינוך צריך להבין", אומר הרב שנייבלג - דווקא בכובעו כמחנך לכל הגילים, מזה עשרות שנים. "החיים שלי הביאו אותי

לרצות לעזור לנשמות שסובלות. ליידיעו, יש דמויות שפוסקות בנושאי חינוך ללא ניסיון חיים. החינוך הוא שדה גדול ורחב, צריך להכיר אותו לעומק כדי לחתוך גורלות. פעם שמעתי מדיין חשוב שאמר: 'ב'חושן משפט' אני מבין. בשדה החינוך אני יודע שאני לא מבין. כשיש לי דילמה חינוכית - גם אצלי בבית - אני פונה למחנך. הוא המומחה'.

"דווקא ההיכרות שלי עם תחום החינוך - הייתה בבחינת התרופה שהוקדמה למכה. כאשר קיבלתי את הבשורה - הייתי מצויד בכלים הנכונים להתמודדות".

הרב שנייבלג ניגש לארון הספרים, ושולף את הספר 'תומר דבורה' שחיבר רבי משה קורדובירו ז"ל, הרמ"ק. "זה ספר היסוד שלי בחיים. מאז בר המצווה, למדתי את הספר הזה ככל הנראה מאות פעמים. חזרתי עליו בכל דרך. למדתי בו עם חברות. שמעתי שיעורים מאחרים, ובכל פעם שיוצאת לאור מהדורה חדשה - אני מחפש להשיג אותה. "כשלומדים את שלוש עשרה מידות ההנהגה של הרמ"ק - מקבלים הסתכלות אחרת על החינוך. המבט שבו אני מסתכל על אדם, הוא מבט אחר, בזכות

הקניינים ששאבתי מ'תומר דבורה'. משם למדתי, שכל אדם שאני רואה מולי - הוא המראה שלי. ההשתקפות שלי. אתה מכיר אדם בעולם שהוא מושלם לגמרי? הקב"ה הביא אותנו לעולם בתור בשר ודם, עם כישלונות ונפילות, בשביל שנתנה בצורה של 'שבע ייפול צדיק וקם'.

"כשאני רואה יהודי שנכשל בעבירה - זה סימן לך שהקדוש ברוך הוא שלח לי מסר: 'כמו שאני שותק לך כשאתה מועד - ככה תשתוק

גם. הרי כמה פעמים אני מבליג לך? ב'תומר דבורה' נכתב שהקב"ה הוא 'מלך נעלב, סובל עלבון מה שלא יכילהו רעיון. הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק, ועוד אין רגע שלא יהיה האדם ניזון ומתקיים מכוח עליון השופע עליו... ועם היות שהאדם חוטא בכוח ההוא - לא מנעו ממנו כלל, אלא סובל הקב"ה עלבון כזה להיות משפיע בו כוח תנועות איבריו, והוא מוציא אותו כוח, באותו רגע, בחטא ועוון. מכעים - והקב"ה סובל... והרי זה עלבון וסבלנות - מה שלא יסופר. ועל זה קוראים מלאכי השרת להקב"ה מלך עלוב, והיינו אומרו 'מי ק-ל כמוך', אתה ק-ל בעל חסד המיטיב. בעל כוח לינקם ולאסוף את שלך, ועם כל זה אתה סובל ונעלב עד ישוב בתשובה. הרי זו מידה שצריך האדם להתנהג בה".

לא מעיר על תפילין

השאלה היא איך מוציאים את ההסתכלות

הזו מהספרים - ומתרגמים אותה אל שפת המציאות הקשה?

"אני לא יכול לומר שתמיד הצלחתי לנהוג כך. לפעמים יש תלמיד שאין לך 'קליק' איתו. והוא מעצבן אותך כמחנך, והוא מביא אותך אל סף קצה הסיבולת. אבל כשמשננים את המסר הזה ויש מודעות - יודעים איך להבליג.

"כמעט מאז חתונתי, בכל תקופה שהו אצלי בחורים מסוגים שונים. היה נער מאמריקה שישן בבית שלי במשך שלוש שנים רצופות ומעולם לא שמע ממני מילה אחת על אידישקייט. אפילו לא מילה אחת! הייתה לו היסטוריה 'כבדה'. התפילין שלו העלו אבק, מעולם לא זזו מהארון. היה הולך לישון בחמש בבוקר, קם בחמש בערב, בחורף לאחר השקיעה, לא הניח אותן. ואני הבלגתי, שתקתי, תקשרתי איתו דרך העיניים, בלי מילים קשות.

"והיום, כשאברך החמד הזה פוגש אותי - הוא אומר לי: 'אני מניח היום תפילין - בזכות העובדה ששלוש שנים לא הערת לי. כן הייתי מדבר איתו על מענטשטלכקייט, על נקיות. אני מדבר עם חתנים, ההשקפה היא להיות אנושי. אתה מגיע הביתה מבית הכנסת בשבת? אל תשים את השטריימל עם הזיעה על השולחן שאוכלים עליו. זה לא אנושי, לא נקי. אולי זה לא המינוח הכי מתאים, אבל אני קורא לזה 'הפרדת דת ממדינה'.

"כשילד רואה בבית הפרדת דת ומדינה, גישה שבה ההורה לא שם את עצמו כשוטר של הקדוש ברוך הוא - אז לקדוש ברוך הוא יש דרכים לגרום לילדים שלו לעבוד אותו. לפעמים אתה צריך לדאוג בעיקר לגשמיות. כשאני אעשה לילד שלי טוב, הקב"ה ימצא כבר את הדרך להחזיר אותו לדרך הישרה. ההורים צריכים לתת לילד שלהם את המקום. כל אחד חוזר בדרך שלו, בקצב שלו ובצורה שלו. גם אם הוא לא מחזיר את השטריימל - החזרה, החיבור שהילד מקבל בסופו של דבר להקב"ה, בא ממקום נקי, ממקום פנימי מאוד, עמוק מאוד ואמיתי מאוד.

"כשלבן רדף אחרי יעקב, אמר יעקב לבניו שילקטו אבנים כדי לבנות גלעד. מה נאמר שם? 'יאמר יעקב לאֲחִיו לְקַטוּ אבנים'. האם הם היו אחיו או בניו? ממתי ילדים נקראים 'אחים'? התשובה היא, שקודם לכן אמר לבן 'ולא נטשתני לנשק לבני ולבנותי'. כשהגוי רוצה לנשק - הפתרון הוא שאתה תנשק. לכן כינה יעקב את בניו כאחים. הוא הרעיף עליהם אחווה ואהבה, כדי להרחיק את האהבה של לבן".

ואולי הנשיקות מגיל קטן - הן אלו שיחסכו את העזיבה בגיל מבוגר?

"זה נכון מאוד. הסבא-רבה שלי, לפני המלחמה, לא נישק ולא הרביץ. היום לא מספיק לא להרביץ - צריך לנשק. צריך להרעיף על הילדים את כל האהבה שבעולם. "נשמה מתגלגלת ברחובות לאחר שההורים זרקו אותה מהבית. מי ידאג

פאמה

לנשמה הזו? המציאות היא שאל הוואקום הזה נכנסים כל מיני ארגונים שבאים לעזור, לדאוג לצעירים במישור החומרי: במקום שאנחנו נהיה אלה שנדאג להם – נכנסים לשם גופים אחרים וממלאים את מקומם של ההורים והחברה.

”ומה קורה אז? הילד עסוק בכאב הריחוק שלו, באבל, בכעס, בנקמה. ומה הוא עושה כתוצאה מכך? הוא מחפש למשוך החוצה עוד נערים, לסחוב איתו כמה שיותר חברים. הוא מחפש להכפיש, לחבר מאמרים נגד הציבור שממנו בא, הכל מתוך רגש נקמה בהורים. ואז הוא תופס עוד קרבן ועוד קרבן”.

השפעה על האחים

כאן עולה לדיון אחד החלקים הרגישים והכאובים ביותר ביחס להמשך היחסים עם ילדים שהתרחקו.

יש הורים שאומרים: 'אני חושש מההשפעה הרעה על האחים האחרים'. מה מייעצים להם?

”אז אספר לך מה קורה אצלי. יש לי בן, ילד טהור בן שמונה. תקופה אחרי שחזקי עזב את דרך התורה – הילד אמר לי: 'טאטי, עכשיו אני רואה שאתה אוהב אותי באמת'. שאלתי אותו: 'מאיפה אתה יודע?' והוא אמר לי: 'כשאני רואה שאתה אוהב את חזקי למרות שהוא נהיה חילוני – סימן שאתה אוהב באמת, כי אני בן שלך, ולא בגלל שום דבר אחר”.

וזה לא עלול להתפרש כמתן לגיטימציה?
”ההפך הגמור! הילדים רואים את אבא ואמא בוכים בימים ובלילות, זו לא השלמה עם המציאות – זו הבנה שזה מה שנדרש מאיתנו כהורים”.

והבן עצמו לא מבין את זה?
”בטח שהוא מבין. הוא אומר לי: 'טאטי, אני יודע שאתה לא אוהב את הדרך שלי'. כמה מחבריו פגשו אותי ואמרו לי: 'אנחנו מקנאים בחזקי, יש לו נפש בריאה'. ואכן, הוא לא מתריס ולא מחפש ללכת נגד אף אחד. בכל תפילת שמונה עשרה אני מייחד תפילה אישית שחזקי יחזור. אבל את האהבה אני לא מרעיף בשביל שהוא יחזור; אני עושה את זה כי זה רצון השם”.

אולי יהיו צניקנים שיאמרו: זו אהבה אסטרטגית.

”אגלה לך סוד: אי אפשר לזייף אהבה לאורך זמן. זו אהבה אימהית ואבהית. אם, להבדיל, יש למישהו ילד לא בריא והוא אוהב אותו למרות הפגמים – זו תהיה אהבה אסטרטגית? הוא אוהב אותו – כי הוא הבן שלו. זהו. ואגיד לך עוד משהו: ילדים שגדלו בבית אוהב – הם אף פעם לא יעשו משהו כדי להכעיס. יכול להיות שייפלו, יכול להיות שיידרדו חלילה, אבל לעולם לא יהיה שם רצון להכעיס ולצער. גם חזקי שלי, כשהוא מגיע לכאן לשבת – הוא שומר ומכבד”.

יוצא לך לעקוב אחריו? לחפש פרסומים שלו? לבדוק איפה היה בשבת?
”לא, בכלל לא. זה לא עסק שלי ולא אמור להעסיק אותי”.

ואין סקרנות טבעית של אבא שרוצה לדעת מה קורה עם הבן שלו?
”יש סקרנות, ואני עובד על עצמי כדי לנצח אותה. אבא צריך לדעת לחונך – לא לריב. אם אתה מחנך – אז אתה לא לוחמן. אבא שמקדש מלחמה נגד בנו הסורר – הוא לא מחנך, אלא לוחם קרבי. חינוך זה להגיד שוב, להסביר, להנחיל בדרכי נועם, לא לרדוף, לא להתחנן ובטח לא להילחם. אם האבא נכנס ל'פייט' – מתעורר אצל הילד רצון להחזיר מלחמה. אני, גם במצב הקשה, נשארת מחנך. אני אוהב את הילד, ואני מראה לו הלאה כמה טוב השם. יש עסקנים שנכנסים למקרים כאלה – ומתחילים לפעול בכוח. הם קוצרים מאה אחוזי כישלון”.

מה הסיבה לכישלון שלהם?

”כי להביא שנאה לאידישקייט – זה הכי גרוע. אסור לנו לגרום לאף ילד לשנוא את הקב”ה. אבא שאוהב את ילדיו ומקבל אותם כמות שהם – בעצם משדר להם: 'הקב”ה אוהב את ילדיו'. אבל אבא שנלחם בילדיו – מקרין רושם כאילו הקב”ה נלחם בילדיו. תגיד לי אתה: יש אבא שיכול להגיד על עצמו שהוא נקי מעבירות?”

אבר לא כורתים

”אני רוצה לספר לך סיפור מחריד. לרבי הקדוש רבי חיים מטשרנוביץ זי”ע, מחבר הספר הקדוש 'באר מים חיים' היה – לפי המקובל – בן שסרר וירד מן הדרך. כל לילה הלך הבן לבתי מרוח, התרועע עם שיכורים ודמויות מפוקפקות, וה'באר מים חיים' נכנס בכל לילה לבית המרוח והיה רואה את בנו במצבו, והיה ניגש אליו ונושק לו במצחו.

”שאלו אותו: 'איך הרבי עושה את זה?' וה'באר מים חיים' אמר: 'כשהקדוש ברוך הוא רואה איך אני אוהב את הבן שלי למרות המצב שלו – הוא רואה את זה ואוהב כך את ילדיו, גם כשהם נכשלים. אני מושך משמים אהבה חדשה כלפי עם ישראל, בעזרת האהבה שאני מרעיף על בני גם כשהוא חוטא”.

ואיך חזקי מגיב לאהבה שההורים שלו מרעיפים עליו?

”הוא אומר לי בצחוק: הבעיה שלי היא שאתה באמת אוהב אותי. אחרת היה לי הרבה יותר קל... אם זה היה מזויף – הייתי מרגיש את זה. אני מרגיש את האהבה שלך”.

ואני חייב להגיד לך – חזקי צודק. “אני בטוח”, אומר הרב שנייבלג, “שככל

שאני ורעייתי נעניק לו יותר כהורים, נשדר לו 'אתה חשוב לנו ויקר לנו', ונמשיך להתייעץ איתו בנושאים משפחתיים ואישיים בדיוק כפי שהתייעצנו איתו עד היום, כשהוא היה אברך חסידי מן המניין – ככה אנהג נכון יותר. אני יכול לומר לך שמבחינת היחס המשפחתי כלפיו – לא חל שום שינוי.

”בשבת אחת היינו יחד, כל המשפחה, אצל אבי, וגם חזקי הוזמן כמובן. והיה שם 'רעביש קינד' (-ממשפחה רבנית) אחת שהוריו הרחיקו אותו. הוא לא היה נראה במיטבו והתנהגותו בלטה וציעורה. הבן שלי כיבד, היה לבוש יפה, נראה כבן מלך. מישהו אמר לי: 'למרות מצבו הרוחני – הבן שלך בעל נפש בריאה. רואים שהוא התגדל בתור חייל של השם”.

”אספר לך עוד משהו: הבן שלי שולח אלי עעירים שעומדים בצומת דרכים ולא יודעים איפה הם עומדים, כדי שאחזק את הקשר בין ההורים לילדיהם. אמרתי לבן שלי, גם עכשיו, כשאתה במצב שאני מאוד לא מרוצה ממנו – יש לך שליחות מהשם. אני לא יודע למה התגלגלת לשם, התפקיד שלי רק הוא להאיר לך את הדרך”.

אבל ראוי לשאול שוב: מה לגבי ההשפעה על הילדים הקטנים?

”לפעמים קורה שאדם חולה בסוכרת ויש חשש לנמק. הרופא אומר לו: 'ייתכן שנצטרך לחתוך לך אצבע קטנה ברגל. האם הוא יסכים מיד? או שהוא ילך לדרוש בכל הרופאים שבעולם במאמץ להציל את האצבע? ומה אם מדובר ברגל שלמה? הוא יתנדב ברצון לחתוך? הוא ילך לעשרה רופאים, ייסע לחו”ל, יתייעץ עם כל המומחים ויעשה הכל כדי להציל את האבר מכריתה. ילד הוא כמו אבר בגוף שלנו. לא מוותרים עליו כל כך מהר. לא כורתים אותו מהגוף שלנו”.

”אבל אגיד לך עוד משהו: על פי רוב, השאלה הקבועה הזו – על 'הילדים האחרים' – נשאלת על ידי אנשים חיצוניים, והם אלו שמכניסים את הרעיונות הללו להורים. רק אדם חיצוני, שלא מתמודד ולא מכיר את המקרה מקרוב – מסוגל להמליץ להורים לזרוק את ילדם. אבא שמתמודד עם זה ובטוח בחינוך שהוא מנחיל לילדיו, יודע איך להמשיך לקרב את ילדו, ובמקביל להעביר את המסר הנכון לשאר הילדים.

”שמעתי מהרב דוד לוי, אחד המחנכים הנודעים בתקופתנו, שכל בחור בין הגילים 13 עד 20 חווה התמודדויות שונות. השאלה היא באילו ידיים הוא נופל: אם הוא נופל לידי של מחנך אמיתי – הוא לומד איך לצמוח מתוך הנפילה. אבל אם הוא נופל לידי של שוחט – אז הוא מידרדר מדחי אל דחי”.

הרב שנייבלג, אני חש צורך לומר לך: אתה איש נדיה. מעטים כמותך בדורנו.

”אני לא מסכים עם האמירה הזו. אני לא חושב שזה נכון. לא צריך להיות 'בעל מדרגה' כדי להכיל את ילד שלך. זה פשוט מה שהקב”ה רוצה מאיתנו. כמו שהוא נותן לנו הזדמנות אחרי כל הנפילות שלנו – ככה

אנחנו צריכים לתת הזדמנות לילדים שלנו. לשדר להם: 'אני סומך עליך, אני נותן בך אמון'. התפקיד שלנו הוא לתת אמון”.

אתה מסוגל להבין הורים שזורקים את הילד שלהם מהבית?

”אני מבין ולא מבין. מצד אחד, אני יודע שזה באמת קשה. אבל חינוך הוא לא משחק ילדים, ואני מציג את התרופה. לפעמים צריך לדבר עם חבר נאמן, לשפוך את הלב ולקבל חיזוק ודברון. לא לכלוא את הכאב בתוך הלב – אלא להוציא אותו. אבל כדאי לזכור: לזרוק ילד מהבית, זו הטעות הקשה ביותר שהורה יכול לעשות. זו אלימות”.

לחנך מהראש ולא מהבטן. הגר”ש שנייבלג באיחוס בתו, נראים: אביו וחונתו, כ”ק האדמו”רים מזידיטשוב וסטרופקוב

לחיות את החיים

אני מקשיב לדברים המדהימים שלך כבר שעות ארוכות, ורק שאלה אחת מנקרת בי: מה לגבי הדיבר הראשון בעשרת הדברות החרדיות – 'סי פאסט נישט'?

לראשונה מתחילת השיחה – הרב שנייבלג צוחק.

”בירושלים היה צדיק וגאון, קראו לו רבי משה אריה פריינד זצ”ל. גאב”ד העדה החרדית. לאחר שרעייתו נפטרה ללא זרע של קיימא, הוא הלך להתייעץ עם הרבי הקדוש רבי משה מרדכי מלעלוב האם לשאת אישה צעירה. השאלה שעמדה על הפרק הייתה: 'מה יאמרו הבריות'. ענה לו הלעלובער רבי בחריפות: 'כבר 200 שנה שאין דבר כזה – בריות’.

”בשנים האחרונות אנשים עסקים בדברים הפחות רציניים בחיים. אחת הנקודות שהמצב הזה הוביל אותי אליהן – זו ההסתכלות הנכונה על החיים. אם אתה בפלנטה הישרדותית – אז אתה לא מכיל ילד שלא הולך בתלם. אתה זורק אותו ומתפטר ממנו. אבל אם אתה עוסק בלחיות באמת – אז אתה יודע שתפקיד ההורה לא נגמר במצב כזה – לפעמים הוא רק מתחיל. אתה עושה את הצעד שאף אדם לא עשה לפניך מעולם, לחשוף את המוגלה המשפחתית מול כל עם ישראל. מה מביא אותך לעשות את זה?”

”כי זו השליחות שלי. אם אגרום לעוד אבא אחד, לעוד אמא אחת, לפתח קשר טוב ובריא יותר עם הילדים שלהם – אז עשיתי את שלי. אם הצלחתי בית מהתפרקות – הרי שההיחשפות שלי הייתה שווה”.

”כשאני חושב על זה עכשיו, אני מגלה בעצם: 'אם לא חזקי – היינו נפגשים בכלל! לחזקי יש תפקיד. הקב”ה רצה ששמעון שנייבלג יצא החוצה ויגיד זו הדרך. וחזקי היה השליח להביא את ההארה הזו להמונים. זו לא מדרגה. זו הדרך בחינוך. זו הדרך להביא את הילדים לחיי העולם הבא”.

הבסיס הוא אהבה ללא תנאים. בשיחה ל'משפחה'